

Chronicles
NEWS OF THE PAST

דברי הימים

חדשות העבר

(4 B.C.E.)

ירושלים, ה' בניסן, ג'תשנ"ו

גליון 6

המלך הורדוס מת - ארכילאוס ירש את כסאו

תסיסה בכל הארץ - שמחה בירושלים - בני התערובות שוחררו - הגליל ועבר-הירדן לאחי ארכילאוס

הקיסר ברומא להגשת תעצומותיהם, והקיסר יודע אז על החלטתו.

לא מלך, אלא "אתנרך..."

כפי שנודע מחוגים רומיים יודע דבר אין הקיסר אוגוסטוס נוטה להעניק לארכילאוס את תואר המלכות, אלא תואר נמוך יותר - של "אתנרך".

הכנות קדחתניות ל"ועידת הירוששה" הרומאים מתכוננים לנצל את מות הורדוס ולהנמיך קומת יהודה

מאת כתבתנו המדינית

תסיסה חסומה של מלך יהודה עם קיסר רומי. מחוגים יודע דבר נודע שמילי-טוס, אחי ארכילאוס, קיבל את עצת האורוס יודו, נציב סוריה, והוא מתכונן לצאת בימים הקרובים לירושלים, כדי להפגש אישית עם הקיסר, לחזק את ידי ארכילאוס ולקבל את חלקו בירושה.

יחד עם זאת נודע על צעד ערמומי נוסף מצדו של ווארוס (יש להניח שהרמז לכך ניתן מרוב-מא): בהשפעת סוכניו של ווארוס מתנהלת תעמולה בקרב חוגי הפרושים ב-ירושלים, ומדברים על כך שהנציב הרומאי יר-שה לשגר, משלחת עם יתודה לרומא, כדי שזו תתבע את ביטול שלטונם של בני הורדוס ואת מנויו של נציב רומאי ביהודה.

אם התאמת ידיעה זו - ואין כל סיבה לסקפק באמינותה - מוכיח זה היא, שאפילו אם לא יבטל הקיסר את שלטון בני הורדוס, הרי ללא ספק ימצא ויתוליש את השלטון הזה במידה ניכרת.

סיפוח לסוריה! הובעות הערים היווניות בארץ

הידיעה על מות הורדוס עוררה תסיסה חזקה גם בערים היווניות, המקפת שיעלה בידיהן להתחבר משלטון יהודה.

מרכזי התסיסה העיקריים הם ענה, בחוף הים התיכון, וגדר וטו-סיתא, בעבר הירדן.

ערים אלו תשובנה משלחת לרד-מא, לבקש את הקיסר כי יקצר אותן ממלכות יהודה ויסתכן לסוריה הגתונה לשלטונות של נציב רומי.

תקנה חדשה של הלל הזקן: "פרוזבול"

סנהדרין הגדולה נמנתה ואישרה אמש את תקנתו של הלל הזקן לעניים ולעשירים, שעניים מוציאן ללוות ועשירים אינם מפסידין חובן בשנת שמיטה.

לפי תקנה זו מוסרין המלווין את שטרי החוב שלהן לבית דין לפני תחילת השנה השביעית. הדיינין שומרין בידם את שטרי החוב ואחרי שנת השמיטה יכולין הנושין לגבות את חובם.

תקנה גדולה זו, הקרויה על פי לשון יוני "פרוז-בול", נמצאת מגדילה כהנה וכהנה את נתינת המלוות ואת היקפו של המסחר, ויקל מצבם של העניים שאין ידם משגת לקבל מלוה כאשר ממשש ובה מועד שביעית.

מודעת לכל היא כי לפי דין תורה משמטת שבי-עית את המלוה. דין זה הרע כוחן של עניים שאינם מוציאין מי שילוח להם.

יריחו, - בן-המלך. ארכילאוס, ירש את כס-המלוכה, בהתאם לצוואתו האחרונה של הורדוס המלך - על כך הכריז כאן רשמית השר תלמי, במסרו את פרטי הצוואה לנאמני בית הורדוס ולקציני חיל המצב החונה בעיר.

מתברר ארכילאוס ישלוט רק ביהודה ובשומרון, הגליל ותבל פריאה יפלו בחלקו של הורדוס אנטיפס ואילו הבשן, הטרקון וחב-לים אחריים בעבר-הירדן יהיו למחלה למיליטוס. אחותו של הורדוס, שר-למית, תוכה בהכנות ממשיות של כמה וכמה ערים.

המלך ארכילאוס, לבוש קרעים לאות אבל, הביע במלים קצרות את צערו על מות אחיו: "אחתי המלכה הגדולה ביותר שהיו לי יהודה".

הצוואה שונתה

לפני שלושה ימים בלבד שיגה הורדוס את הסיפור העיקריים בצוואתו, - נודע מפי המקורבים לחצר המלך. אחרי שירש את אנטיפס הוצא להורג, קבע הורדוס שירשו יהיה הורדוס אנטיפס, בנה השני של אחת השומרונית, מלתקי באופן בלתי-רשמי שינה שוב את צוואתו - הפעם לטובת בנו בכורו מאותה אם.

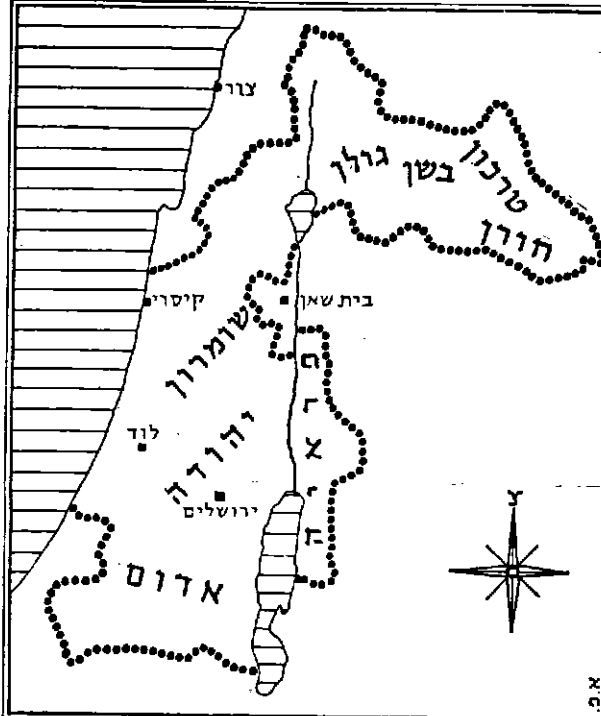
פיליפוס הוא, כידוע, בנה של אם אחרת, קליאופטרה מירושלים.

...לא בלי אישור הקיסר

סופרנו המדינית מוסר: המלך הורדוס תוכרז כ"עיר הרומי" אם כ-מלך חבך ועמית לעם רומי.

ונכונות לסלק לא רק את שלטון בית הורדוס אלא גם את שלטון רומי, ש-המלך המת וירשו מייצג-גים אותם.

לפני זאת גליון זה נודע במע-רכת שבחוגי הפרושים הקיצוניים דנים בשאלה אם להכריז על יום מותו של הורדוס כיום טוב שיוחג ע"י העם מדי שנה בשנה.

מלכות הורדוס

יהודה בן חזקיה הגלילי הניף את נס המרד! שני מרכזי-מרד נוספים ביהודה ובעבר-הירדן. מפלגת הקנאים מתכוננת לפעולה

בארות העם הפשוט, ואל בסיסיו נהלים מדי יום ביומו מתגוררים רבים. היהודה החל בפעולת גיוס נגד-חבת אתרונגא (או אטרונגאיוס), שהיה בעבר רועה צאן. אתרונגא וארכיע אחיו, העומדים בראש דר-דון, נתפרסמו בסביבתם כבעלי כוח נוספי רב ואמפידרות יוצא מהכלל. הרומאים ואנשי הורדוס נקטו כבר אמצעים למנועת המרד, וכתי-שמעות על שני מרכזי מרד נוספים הניעו מעבר-הירדן ומיהודה. בעבר-הירדן עומד בראש המרד-דים שמעון, אחי מעבדי הורדוס, שהיה עדידיה במשך שנים למעשיו הנפשעים של המלך.

פרעות בסמרד

ברצלוונה. - קרבות רחוק פרצו בכמה מערי סמרד בין "הלאומניים" והפרו-רומיים ב"יום השנה הראשון של היהודה הרשמי של מדינת סמרד עם האימפריה הרומית. למרות העובדה שסמרד היתה הפרו-בינציה הראשונה אליה פלש הצבא הרומי (בזמן המלחמה הפניוית הראשונה - לפני מאתיים שנה), הרי רק לפני שנה, כאשר השלים הקיסר אוגוסטוס את כיבוש סמרד כ"י לה, נבללה המדינה באופן רש-מי בקהיליה הרומית.

סוחרים רומיים מגיעים לסלע ערב

סלע ערב. - משלחת מסחרית רומית הגיעה השבוע לכאן בדרך היבשה כדי לברר את האפשרויות להיזקק יחסי המסחר הקיימים. אנ-שי המשלחת ינסו בעיקר להסדיר את מכירת הסחורות המזוקקות במחשני החברה בערי אלכסנדריה, אנטיוכיה וקיסריה.

חטה במצרים

אלכסנדריה. - מצרים תו-פסת את המקום הראשון במע-לה כמספקת התבואה לאי-מ"פריה הרומית - ומכאן גם ייחוסה המיוחד. היא מייצאת גם פפירוסים ומחצבי אבן. החשיבות החיונית של פרו-בינציה זו נודעת במלואה למושלי רומי, שמנצלים אותה על ידי נציג שמונה לשם כך במיוחד על ידי הקיסר.

יריחו, ד' בניסן. - המלך הורדוס מת כאן הבוקר, בגיל 69, אחרי התקפה קשה של מחלתו. ליד מיטתו היו נוכחים בניו ארכילאוס, פיליפוס והורדוס אנטיפס, בנותיו ואחותו שולמית. הוא מלך 33 שנים, ומת חמישה ימים אחרי שהוצא להורג, בפקודתו, בנו אנטיפטר, שהתכוון לרשת את כסאו.

המלך הורדוס לא שכת להכריז לפני מותו לעושי דברו שמיד לאחר פטירתו עליהם להוציא להורג את 72 בני-התערובות, נכבדי העם שהוזקו במעצר ביריחו. כחנת המשעה האכזרי הזה: שהעם לא יוכל לשמות ביום מותו, וכי כתר צאה ממותם של חמיו וטובי בניו ישרור אבל כבו בכל רחבי הארץ.

מיד לאחר זאת נשמחו של המלך נשלחו רצים לירושלים להודיע על פטירתו. אחריו מנוחה קצרה חזרו אנשי ירושלים לעירם.

הגלויה תיערך היום והמלך יובא לקבורתו בהרודיון, מדרום לירי-שלים, הוכרז על אבל רשמי לשב-עז ימים.

העיר ירושלים צהלה ושמחה

כתבנו מירושלים מוסר: סירתי ברחובות ירושלים וראיתי את השמחה שהשתררה בעיר ב"קשר לידעה על מותו של הורדוס. תחילה לא האמינו תושבי העיר באמינות הידיעה ונמנעו מגלי רב-שומתיה. זכורה עדין שמועת-השוא שפרצה לפני שבועות מספר וגרמה תסיסה ומעש מהפכני - נתיצת נשר הובח שהותקן על השער הגדול של ביההמקדש - ואשר כתוצאה

בני התערובות בני-החורין!

מותו של המלך הציל ממש ברגע האחרון את חייהם של 72 נכבדי העם.

הידיעה על מותו של הורדוס עשתה לה כנ-פיים במהירות. ההמונים שציפו מחוץ לארמון נח-פזו, עם הגיע הידיעה, להיפודרום שביריחו, שבו היו אסורים בני הערובה,

קציר הדמים

ואלה קרבנותיו של הורדוס האדומי, עבד הר"ר מאים, שגרצחו בפקודתו במישרין או שגרצחו על ידי חיליו:

ארבעים וחמשה לוחמי החרות בגליל וחזקיה הגלילי בראשם;

אלפי תושביים מכפרי הגליל ומסביבות יריחו שנפלו בימי הקרבות בין הורדוס ואנטיגור-נוס, ובתוכם פאפוס, שר-צבא אנטיגונוס;

מרבית חמני הסנהדרין;

הוד מלכותה המלכה מרים (נכדת המלך אריס-טובלוס מצד אביה ונכדת הכהן הגדול הורקנוס מצד אמה);

הכהן הגדול אריסטובולוס, אחי המלכה;

הכהן הגדול לשעבר, הישיש הורקנוס, טבה של המלכה;

אלכסנדרה, אם המלכה ובתו של הורקנוס;

בניו של הורדוס ובניה של מרים החשמונאית, אלכסנדר ואריסטובולוס (בתככים שהביאו למותם מילא תפקיד חשוב גם בנו של הורדוס, אנטיפטר, - מאשתו האדומית דוריס) - אך לבסוף הוצא גם איש בזוי זה להורג;

גיסו יורג, בעלה של שלומית אחותו; החכמים יהודה בן צפירא ומתתיה בן מרגלא וארבעים תלמידיהם.

יזכור העם את שבחיו הורדוס, ובראש וראשונה את בני המלכים לבית החשמונאי. את לוחמי החרות ביהודה ובגליל ואת גדולי חכמיה של ירושלים!

קנאי ירושלים

הקיסר אוגוסטוס הולך, בשתי דרכים

בידיו סמכויות שלטון ללא תקדים - אך הן, נכפו עליו על-ידי העם

מספרים כי אחרי הקרב באקטיום, שבו הונחלה תבוסה מכרעת לאנטוניוס, שאל אר- גוסטוס המנצח (שעדיין נקרא אז בשם אוקטבינוס) את שני הקודם אוקטבינוס.

אוגוסטוס

מאז התבסס אוגוסטוס והגדיר את מידת סמכויותיו ואת כוח שלטונו, שוב אין הוא מקבל על עצמו משרות ותפקידים חדשים. בכל מעשיו הוא שואף לשאיר נאמן למה שמתיר החוק ולמה שלימד התקדים. אך עם זאת גדולה הסמכות שבידיו משהיתה ביד השלי- טים שקדמו לו. - כתוצאה מצירוף המשרות השונות שהוא מחזיק בידיו, מכוח השפעתו הגדול על הסינט והעם, וביי- חוד על מעמד האבירים, ייתרה הקודמות והוסיף להם זכויות חדשות, ואשר כתוצאה מכך, הפכו לתומכיו הנלהבים ביותר. מידת סמכות גדולה זו היא הגורמת לכך כי המשטר הנהוג בימי אוגוסטוס ייקרא בשם "שלטון יחיד".

בפרובינציות החשובות שור- לט אוגוסטוס באמצעות נציגיו האישיים, בעוד שהסינט ממנה את הפרפקטוס (נציבים) של שאר הפרובינציות.

האזרח הרומאי הפשוט אינו מתעניין הרבה בארגונה של האימפריה. לגביו חשוב מכל הוא שהשלום והשפע יהיו שר- רים בכל. ואמנם לזאת דואג אוגוסטוס. נראה כי האותו הכיבושים שפיעמה את קוד- מו שכבה בו, אין הוא מצטיב בראש מסעי כיבוש עצומים של לכבוש פרובינציות חד- שות, והוא אוסר על שרי צבאו לעשות כן. עקב השלום הממו- ר ש גדל השפע ברומא ובפרו- בינציות כאחת.

התארים "פרפקטוס" (רא- שון האזרחים) והאימפרטור (מצביא עליון) - תואר שרבים ממצביאי צבא רומא כובדו בו לפני אוגוסטוס מרוב בידו משרות צבוריות רבות. שקדם חולקו בין אנשים שונים, אך את כולן קבל בהסכמת הסינט ולא עוד אלא שמתקבל הרושם כאילו הסינט ממש כופה עליו את קבלת המשרות הללו. ידוע כי אוגוסטוס הצטרף לזאת על כל סמכויותיו ולהחזיר לסינט את רסן השלטון. אך הסינט לא התארים "פרפקטוס" (רא- שון האזרחים) והאימפרטור (מצביא עליון) - תואר שרבים ממצביאי צבא רומא כובדו בו לפני אוגוסטוס מרוב בידו משרות צבוריות רבות. שקדם חולקו בין אנשים שונים, אך את כולן קבל בהסכמת הסינט ולא עוד אלא שמתקבל הרושם כאילו הסינט ממש כופה עליו את קבלת המשרות הללו. ידוע כי אוגוסטוס הצטרף לזאת על כל סמכויותיו ולהחזיר לסינט את רסן השלטון. אך הסינט לא

הפריחה הכלכלית מחייבת הקמת צי עברי

(המשך מעמוד ג')

הכבנו מן החוץ סוגי פירות שונים ובמיוחד פרי תמדי. שנתחבב על הקהל - האפר- סק. מוצרי החקלאות המהירים את עיקר היצוא שלנו הם: החי- טה, היתת היתן, יינות יהודה ונחבובו על הצבור המקומי, אולם יינות השרון שחוקו בחצי- לחה מרובה בחוק לארץ. כרמי הכרמל לעומת זאת לא עשו השנה פרי הילולים.

גם היינות המצויינים מאש- קלון, מעזה ומלוד כבשו להם מקום ניכר בשוקי חוץ. ניתן לומר כי בדרך כלל קוטנים או עתה היינות החשוריים או האדומים לטעם הצבור והופו- סים את המקום שיחוד מקודם ליין הלבן. לשמן הגליל יצאו השנה מוניטין. אגניו הטעם מצויינים כי השמן המשובח. סוג א"א מוצאו מכפר תקוע. הכפרים האחרים, שאינם גופלים ממנו בתוצרתם, הם נטופים וביתי- שאן של השומרון, רגב שב- עבר-הירדן ומרומם שבגליל. ברשימת המינים המשובחים לא ייפקד מקומה של תוצרת הכפר גוש חלב, שכשמו כן הוא - גושף שמן טוב.

תמרים מיובשים לקיסר נתקבלו וסופקו הזמנות גדו- לות לתמרים ולדבש תמרים. תמרים מיובשים נשלחו לר- מא. שבה הם מקובלים כפר- פראות שלפני הסעודה האילו על שלחנו של הקיסר. גם תאנים טריות ודבלים מוצאות להן מקום בסחר החוץ שלנו. סחרינו קובעים מחירים משלנו.

ארמניה נוטה שוב לצד הפרתים

טיבריוס, בנו המאומץ של הקיסר, ינהל משא-ומתן עם הארמנים

מאת כתבתנו ברומא -

רומא. - טיבריוס יצא ממאן בדרכו לארמניה - הדועה קצרה זו שנמסרה על ידי המטה הקיסרי מעמידה שוב מדינה זו במרכז התה- ענינות של המדינות העולמיות. השיבות האסטרטגית של אר- מניה גדולה ביותר, היות והיא שוכנת בגבולן המזרחי של הפרובינציות הרומיות ומפרי- דה בינו לבין מדינת הפרתים. הארמנים יכולים להטריד את כוחותיהם הצבאיים של רומא ושל הפרתים כאחת על ידי חסימת המעברים ההרריים שבגבולם.

פומפיוס הביא את ארמניה בתחום ההשפעה הרומית, אך לאחר מפלתו של המצביא קר- טוס, היא חזרה להיות עצמאית. לפני כ-15 שנה שב טיבריוס, בנו של הקיסר, התמל על אר- מניה, ככוח צבאו. את עול של- טונה של רומי.

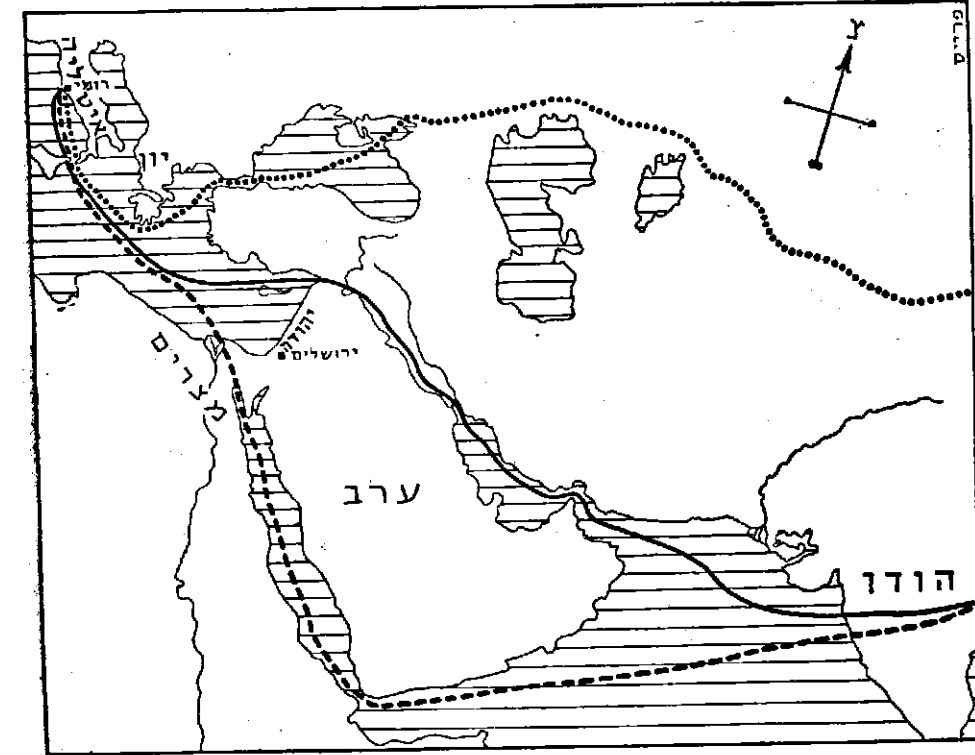
מאז לא חדלו התככים והמריבות הגלויות בין המדי- נים תומכי הפרתים לבין מצדדי הרומאים. ואף המלכים, שעלו לשלטון בזה אחר זה, נקטו עמדות מנוגדות לסרוגין. המלך טיגרינס השלישי, שעלה על כסא המלוכה לפני כשנ- חיים, לאחר מות אביו טיגרינס השני, אינו מסתיר כלל את אהדתו לפרתים. אין דעתה של רומי נוטה ממצב הענינים הנו- ר, המסכן את שלטונה באר- מניה. הקיסר נקט צעדים תקיפה ושלח שוב את טיבריוס בראש צבא לארמניה כדי לנהל "משא ומתן".

משפטים סבורים כאן, כי הדברים לא יגיעו למלחמה גלויה. לדעתם יבואו טיבריוס וטיגרינס לידי פשרה. קשה

כל הדרכים מובילות לרומא ושלוש דרכים - למזרח הרחוק

רשמי מסע של סוחר רומאי -

אנו מביאים לפני קוראיו רשמית מסע של סוחר רומאי, המהווים קטע מאגרתו לאחד מידידיו. דברים אלה יעניינו ללא ספק את כל העוסקים בסחר החוץ ובפיתוח הימאות העב- רית. ואלה דבריו של בעל האגרת: זהו מסעי השלישי אל המז-

ברומא למזרח הרחוק - בגלש דרכים

ידו החזקה של אוגוסטוס השיבה אותם לקדמותם. ובשעת הצו- רך אף לא היסס מלהלחם בערב ובכבוש כדי להבטיח את הדרך להודו. המזרח הרחוק הוא עתה אחד מספקינו העשירים ביותר. אם אצליה בדרכי, אקנה כמור- יות גדולות של משי, צמחי- מרפא, אבנים יקרות ופניני-חן. הביקוש לסחורה זו בשווקים שלנו גדל והולך מיום ליום. דברים שעוד לפני זמן קצר נחשבו למותרות, הפכו עתה לסחורה שתפוצתה רחבה.

משהם את ארץ הפרתים. הדרך השלישית, זו שאני נוסע בה עתה, מוליכה בכוח הרצון יום-סוף האוקיינוס ההודי. נראה כי אמיליוס צודק. בנסענו בדרך זו אין אנו מע- שירים את כיסם של הפרתים על ידי הכנסות מסחר-המעבר בארצם. אם לפי שעה אין אנו נלחמים בהם, אין הם יודיעו כלל ועיקר, ואם נעשיר אותם

הצי הרומאי מקשר את קצ- ווי תבל המרוחקים עם המט- רופולין. המסחר משגשג ועוד- לה. השלום מביא בעקבותיו שפע כלכלי.

מה כותבים משוררי רומא

השר הראשי תומך במשוררים... מחניפים לקיסר. - המשורר אונידיוס נמק בגולה. - פריחה בשדה הספרות.

עדינים על אודות אהבה, יין, וימי נעורים חולפים, ב"מסטי- רות" שלו מוסתרת אך בקושי נימת המוסר העמוק ביחס לחיי יום-יום. הערכתו העמוקה ל- קיסר נובעת מתוך שיקוליו המדיניים...

המשורר הגולה

מי שקרא את הודיעו יודע את החיים הרומיים. יודע אותם ואוהב אותם.

הרי כמה פרטים על התוכן: מלחמת טרויה שעליה אנו יוד- עים מן האיליאדה של הומרוס, כמעט שהגיעה לקצה. אינאס, בן משפחת המלוכה הטרויאית, ניהל, נמלט, ואחרי הרפתקאות מרובות הצליח, בחסד האלים, להגיע לאיטליה ולהתיישב בה. הוא אבי משפחת היליאניאס, וכן, בעקפיס - מייסד הקיס- רות.

המבורר הגולה אין זאת כי אם שחוק הגורל הוא, שאותו משורר, שעלה על כל חבריו במחמאותיו - שר עתה את שירו על אדמת נכר, פובליוס אונידיוס גאסו, כעת 39, אוהב את רומא, את חיי הגולה שלה ואת זהרה; אך סר הינו בעיני השלטונות ועתה הוא חי בגולה על שפת הים השחור, הרחק מרומא.

האנאידה, אף על פי שהיא רחוקה מן המציאות יותר משי- ריו של הומרוס, רוייה כל כך רוח הזמן, עד שהקורא מוצא בה מקור של התעלות, תקווה ואופור. אך על הקורא הרומאי, אהובה יותר יצירתו של ויר- גיליוס, ה"בוקליקות", שיר תהילה לבן הכפר הפשוט.

המבורר הגולה אין זאת כי אם שחוק הגורל הוא, שאותו משורר, שעלה על כל חבריו במחמאותיו - שר עתה את שירו על אדמת נכר, פובליוס אונידיוס גאסו, כעת 39, אוהב את רומא, את חיי הגולה שלה ואת זהרה; אך סר הינו בעיני השלטונות ועתה הוא חי בגולה על שפת הים השחור, הרחק מרומא.

המטיף הלירי אם כי הודיעו נפטר לפני שנתיים, עדיין מרגישים אנו בחסרונו של סטיריקון מחונן זה. האודות שלו, שאותן מצ- טים בהרחבה, הן פיוטים

המטיף הלירי אם כי הודיעו נפטר לפני שנתיים, עדיין מרגישים אנו בחסרונו של סטיריקון מחונן זה. האודות שלו, שאותן מצ- טים בהרחבה, הן פיוטים

איש מדע סיני עורך קטלוג של ספרים

בידיעה שהגיעתנו לאח- רונה, נאמר כי איש סיני השלים אשתדק רשימה של כל היצירות הספרותיות המצויות באותה ממלכה עצומה ותרבותית. שמו של איש המדע הוא ליר-הסיני, בנו של ליר-הסינג, שנפ- טר לפני ארבע שנים. אחרי שהספיק לחבר סדרת דינים וחשבונות על החומר הספ- רותי שאין ערוך לו, הספח בספריה הקיסריות, ליר-הסיני השתמש בדינים וחשבונות של אביו כבסיס לקטלוג שלו, אשר בו נרשמו כל היצירות הספרותיות שניתן להשיג בסין. אפשר שהקורא הרגיל לא יבין מה גדולה היא העבודה הזאת ולא יעריך את החשיבות הנודעת לה מאדם כזה. ועוד יותר ימאז אלה שבאלכסנדריה, ימצאו ענין רב בידיעה זו. הספרנים אשר באלכסנד- ריה כבר מחכים בקוצר רוח לפרטים על שיטותיו של ליר.